

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚELE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ „EDUCAȚIE, DEZVOLTARE, COGNIȚIE”

TEZĂ DE DOCTORAT

*Formarea competențelor de management al
clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a
cadrelor didactice*

Coordonator Științific

Prof. Univ. Dr. MIRON IONESCU

Doctorand:

Asist.Univ. Drd. ALINA BOJA

Cluj – Napoca

2011

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚELE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ „EDUCAȚIE, DEZVOLTARE, COGNIȚIE”

*Formarea competențelor de management al
clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a
cadrelor didactice*

REZUMAT

Coordonator Științific

Prof. Univ. Dr. MIRON IONESCU

Doctorand:

Asist.Univ. Drd. ALINA BOJA

Cluj – Napoca

2011

CUPRINS

<i>Introducere</i>	7
CAPITOLUL I MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVİ – NECESITATE, ESENȚĂ, FUNCȚII, MODALITĂȚI DE REALIZARE	11
I.1. Delimitări conceptuale.....	11
I.2. Argumente în favoarea managementului clasei.....	18
I.3. Profesorul – manager al clasei de elevi.....	19
I.3.1. Status / Rol / Comportament / Stil educativ-managerial al cadrului didactic.....	22
I.3.2. Acceptă profesorul noul rol? – demers investigativ.....	26
I.4. Funcțiile managementului clasei de elevi.....	27
I.4.1. Previziunea.....	29
I.4.2. Organizarea.....	31
I.4.3. Antrenarea.....	32
I.4.4. Conducerea (dirijarea).....	35
I.4.5. Evaluarea.....	36
I.4.6. Decizia.....	38
I.4.6.1. Tipologia deciziilor.....	39
I.4.6.2. Etapele procesului decizional.....	40
I.4.6.3. Metode și tehnici decizionale.....	41
CAPITOLUL II COMPONENTE ALE MANAGEMENTULUI CLASEI DE ELEVİ	44
II.1. Managementul calității procesului de învățământ.....	46
II.2. Managementul curricular.....	52
II.3. Managementul relațiilor interpersonale.....	55
II.3.1. Managementul relațiilor dintre elevi.	56
II.3.1.1. Clasa de elevi – grup psiho-social educativ	57
II.3.1.2. Modalități de optimizare a relațiilor dintre elevi.....	63
II.3.2. Managementul relațiilor profesor-elevi.....	66
II.3.2.1 Tipologia relațiilor profesor – elevi.....	67

II.4. Managementul comunicării profesor-elevi.....	72
II.4.1. Elementele comunicării didactic-maneriale.....	74
II.4.2. Forme ale comunicării.....	75
II.4.3. Blocaje și bariere în comunicare.....	76
II.4.4 Metode inovative de ameliorare a comunicării didactic – manageriale în clasă.....	77
II.5. Managementul conflictelor.....	77
II.5.1. Tipologia conflictelor.....	79
II.5.2. Etiologia relațiilor conflictuale dintre profesor și elev/i.....	79
II.5.3. Metodologia rezolvării conflictelor (RC).....	81
II.6. Managementul problemelor disciplinare.....	84
II.6.1. Delimitări terminologice.....	86
II.6.2. Cauze ale comportamentului indisciplinat.....	87
II.6.3. Nevoia unei strategii manageriale în conturarea comportamentului disciplinat în clasă.....	89
II.6.4. Modalități de prevenție / intervenție în cazul problemelor de comportament...93	
II.7. Managementul proiectelor educaționale	97
II.7.1. Ciclul de viață al unui proiect.....	98

CAPITOLUL III FORMAREA COMPETENȚELOR DE MANAGEMENT AL CLASEI ÎN PERIOADA PREGĂTIRII ÎNȚIALE A CADRELOR DIDACTICE...109

III.1. Formarea inițială a cadrelor didactice – perspectivă europeană.....	109
III.2. Formarea inițială a cadrelor didactice pe plan național.....	110
III.3. Profesionalizarea carierei didactice.....	114
III.4. Competența didactică și standardele profesionale atașate ei.....	115
III.5. Argumente pentru formarea inițială în domeniul Managementul clasei de elevi.....	121
III.5.1. Tendințe europene în formarea competențelor de managementul clasei.....	121
III.5.2. Opiniile specialiștilor în privința competențelor de management al clasei ..	122
III.5.3. Nevoia de formare managerială.....	123

CAPITOLUL IV STUDIU ASUPRA FORMĂRII COMPETENȚELOR DE MANAGEMENT AL CLASEI DE ELEVII LA STUDENȚII MODULULUI PSIHOPEDAGOGIC UNIVERSITAR.....125

IV.1. Actualitatea cercetării.....	125
------------------------------------	-----

IV.2. Gradul de cercetare a problemei.....	125
IV.3. Obiectul cercetării.....	126
IV.4. Scopul cercetării.....	127
IV.5. Ipoteza cercetării.....	127
IV.6. Obiectivele cercetării.....	127
IV.7. Sistemul variabilelor experimentale.....	128
IV.8. Inovația științifică și valoarea teoretică a investigației.....	128
IV.9. Valoarea practică.....	128
IV.10. Etapele cercetării.....	129
IV.11. Metodologia cercetării.....	131
IV.12. Eșantionul de subiecți.....	132
CAPITOLUL V. ETAPA CONSTATATIVĂ A INVESTIGAȚIEI.....	138
V.1. Obiectivele cercetării constatative.....	138
V.2. Metodologia investigației constatative.....	138
V.3. Rezultate ale investigației constatative.....	139
V.3.1. Date privind Analiza cross-curiculară asupra formării competențelor de management al clasei de elevi prin modulul psihopedagogic universitar.....	139
V.3.2. Profilul de competență al profesorului în domeniul managementului clasei de elevi.....	143
V.3.3. Date privind practica pedagogică.....	152
V.3.4. Date privind competențele studenților de management al clasei.....	153
V.3.4.1. Pre-test: Chestionarul de evaluare a competențelor de management al clasei de elevi.....	154
V.3.4.2. Rezultate ale pre-testului.....	154
V.3.4.3. Concluziile pre-testului.....	166
CAPITOLUL VI INTERVENȚIA FORMATIVĂ - Formarea competențelor de management al clasei de elevi.....	169
VI.1 Etapa de pilotare a experimentului.....	169
VI.2 Modelul experimental de formare a competențelor de managementul clasei de elevi.....	170
VI.2.1. Strategia intervenției formative: Predarea bazată pe competențe (CBT).....	174
VI.2.2. Eșantionul de conținut.....	181
VI.2.3. Metodologia intervenție formative.....	212

VI.2.3.1 Modelul Evocare – realizarea sensului – reflecție	212
VI.2.3.2. Micropredarea.....	213
VI.2.3.3. Învățarea prin cooperare (Cooperative Learning).....	214
VI.2.3.4. Învățarea bazată pe proiect.....	214
VI.2.4 Evaluarea rezultatelor învățării.....	215
VI.3. Administrarea post-testului.....	216
VI.4. Testarea la distanță / re-testul.....	216

CAPITOLUL VII ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR

EXPERIMENTALE.....	217
VII.1. Rezultatele post-testului.....	217
VII.1.1. Date comparative privind competențele studenților în domeniul managementului clasei de elevi.....	217
VII.1.2. Concluzii ale post-testului.....	225
VII.2. Date privind percepția generală a studenților asupra eficienței programului de studiu experimentat.....	228
VII.3. Rezultatele ale testării la distanță / re-test.....	230
Concluzii.....	231

Anexe

Anexa 1 <i>Boja A. - Studii și lucrări publicate asupra formării competențelor de managementul clasei de elevi.....</i>	237
Anexa 2 <i>Ghid de interviu (focus-grup) pentru cadrele didactice.....</i>	238
Anexa 3 <i>Model de plan managerial al clasei.....</i>	239
Anexa 4 <i>Model de ROI al clasei.....</i>	240
Anexa 5 <i>Fișa de evaluare a lecției de către elevi.....</i>	241
Anexa 6 <i>Fișa de observare a lecției.....</i>	242
Anexa 7 <i>Standarde de calitate a învățământului preuniversitar.....</i>	243
Anexa 8 <i>Strategii de cunoaștere a clasei de elevi.....</i>	245
Anexa 9 <i>Strategii de optimizare a relațiilor de grup din cadrul clasei.....</i>	261
Anexa 10 <i>Metode de ameliorare a comunicării didactic-manageriale.....</i>	275
Anexa 11 <i>Tactici de negociere.....</i>	281
Anexa 12 <i>Chestionar pentru definirea problemei conflictului.....</i>	282

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

Anexa 13 Fișa de lucru - Rezolvarea problemelor prin metoda „harta conflictului”	283
Anexa 14 Plan managerial de disciplinare.....	284
Anexa 15 Plan individual de disciplinare.....	285
Anexa 16 Strategii de disciplinare.....	286
Anexa 17 Programele comunitare în domeniul educației și formării ale ANPCDEFP.....	290
Anexa 18 Chestionar de evaluare a competențelor de management al clasei de elevi.....	292
Anexa 19 Design instrucțional I.....	294
Anexa 20 Design instrucțional II.....	298
Anexa 21 Chestionar de evaluare de către studenți a orelor de Managementul clasei de elevi.....	300
Bibliografie.....	301

REZUMAT

Cuvinte cheie: managementul clasei de elevi, managementul calității procesului de învățământ, management curricular, managementul relațiilor interpersonale din mediul clasei, managementul comunicării, managementul conflictelor, managementul problemelor disciplinare, managementul proiectelor educaționale, formarea inițială a cadrelor didactice, profesionalizarea carierei didactice, competențe de managementul clasei, standarde de formare, CBT (Competence based Teaching).

Motivația alegerii temei. Imediat după absolvirea Facultății, ca tânăr profesor, am constatat că una dintre dificultățile recurente ale muncii cu elevii o constituiau dese abateri comportamentale ale celor care făceau parte din „clasele problemă”. Am început atunci să caut soluții practice, tehnici și metode de prevenire și corectare a acestor comportamente, prin studiul intens al unor lucrări de pedagogie, psihologie școlară, psihologie socială, sociologie școlară. Am găsit răspunsuri utile mai ales în lucrările străine din domeniul numit „classroom management”: planuri manageriale ale activității clasei, metode și tehnici de disciplinare și prevenire a comportamentelor inadecvate, strategii de rezolvare a conflictelor, ghiduri metodologice pentru diferitele perioade mai dificile de muncă cu elevii (început și sfârșit de an școlar, activități extradidactice, perioadele de evaluare). Așa s-a născut interesul meu pentru domeniul Managementul clasei de elevi, dezvoltat ulterior prin studiul a cât mai multe lucrări de profil.

În 2008, odată cu introducerea prin OM. Nr. 4316 a Managementului clasei ca disciplină obligatorie în Planul de învățământ pentru programul de studii psihopedagogice, interesul meu s-a canalizat asupra modalităților de a forma competențe de management al clasei la studenții modulului psihopedagogic universitar..

În esență, lucrarea vine să răspundă unor întrebări precum:

- **Ce este** managementul clasei de elevi și **de ce este el necesar** în formarea cadrelor didactice?;
- Care sunt **componentele** acestui (nou) domeniu de studiu?;
- **Ce competențe de managementul clasei de elevi** trebuie să le formăm studenților viitorilor profesori în timpul pregătirii inițiale?;

- Care este cea mai bună **modalitate de a forma aceste competențe?** (care e cea mai potrivită strategie, care sunt cele mai adecvate conținuturi, ce metode și mijloace vom folosi, cum vom evalua rezultatele obținute);

Structura lucrării: Teza *Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice* este structurată în două secțiuni: secțiunea teoretică (trei capitole) și secțiunea alocată demersului experimental (patru capitole). Acestea sunt precedate de *Introducere*. Lucrarea se încheie cu capitolul de *Concluzii*, anexe și bibliografie.

Un prim demers al **capitolului I, MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVI - NECESITATE, ESENȚĂ, FUNCȚII, MODALITĂȚI DE REALIZARE**, este acela de-a stabili esența termenului de **management al clasei de elevi**. În urma analizei literaturii de specialitate, a clarificării inadvertențelor sesizate în legătură cu sfera de cuprindere și statutul epistemologic al acestui (nou) domeniu al științelor educației, **am definit managementul clasei de elevi** ca fiind: *componentă a managementului educației, care cuprinde ansamblul teoriilor și strategiilor efective utilizate de cadrul didactic în eficientizarea activității sale cu clasa de elevi*.

În susținerea integrării managementului clasei ca „o componentă activă a pedagogiei contemporane, o abordare nouă și modernă a activităților din clasa de elevi”, R. B. Iucu (2000, p.18-36) aduce o solidă argumentare. Am adăugat acestei liste de argumente – magistral prezentate de profesorul Iucu – argumente de natură mai pragmatică. În esență, este vorba despre necesitatea pregătirii profesorului (și) ca manager al clasei. Am decis să încadrăm acest tip de argumente în categoria *argumente didactice* (pornind de la înțelesul comenian al didacticii, ca „artă universală de a-i învăța pe toți totul – omnes omnia docendi artificium”), adică idei referitoare la rolul pe care managementul clasei îl are în eficientizarea activității profesorului:

- ✓ *În sens larg*, dacă privim activitatea desfășurată de profesor la clasă ca o **activitate de conducere** (așa cum pedagogia a susținut dintotdeauna), orice persoană (educator, învățător, profesor, maestru, instructor) care conduce efectiv procesul instructiv-educativ, pe care îl **orientează, îl organizează, îl dirijează și îl evaluează**, se preocupă de climatul educativ al formației pe care o conduce, este un **manager educațional**. **Condițiile** pe care trebuie să le îndeplinească însă un profesor pentru a fi manager este: să aibă dublă specializare (și specializare în managementul clasei) și “talentul necesar” (adică abilități de leader).

- ✓ Potrivit majorității specialiștilor, una dintre competențele de bază ale cadrului didactic este **competența managerială**.
- ✓ La clasă, profesorul nu realizează numai predarea-învățarea-evaluarea, ci și relaționează cu elevii, influențându-le comportamentul de învățare, intervine în direcționarea evoluției lor generale. Fiind figura centrală pentru elevi, profesorul capătă și roluri de influențare educativă. Astfel el își adaugă noi comportamente în activitatea cu clasa, îndeplinind **funcții specifice managementului**: *planificare, decizie, organizare, motivare, conducere, evaluare, consiliere*.

Demersul prezentat ne-a condus înspre concluzia că **profesorul are atribuții specifice managementului și că el trebuie privit ca manager al clasei de elevi și pregătit și în acest sens**.

O micro-cercetare realizată în 2006 asupra unui grup de cadre didactice de gimnaziu și liceu ne-a atras însă atenția asupra faptului că aceștia nu se simt încă pregătiți pentru exercitarea rolului de manager al clasei, una dintre cauze fiind chiar *modul deficitar în care le sunt formate competențele necesare prin cursurile de perfecționare*. Am apreciat că una dintre soluțiile reale ar fi *formarea inițială și perfecționarea profesorilor în domeniul managementului clasei într-o manieră axată pe dezvoltarea de competențe, cu accent pe practică, reflecție și mai puțină teorie* (studiul integral poate fi citit în volumul *Schimbări paradigmatică în instrucție și educație*, coord. Miron Ionescu, 2006).

Am decelat apoi și am detaliat în manieră proprie **funcțiile cadrului didactic în domeniul managementului clasei de elevi**. Prezentate sintetic și integrator, acestea vin să răspundă următoarelor întrebări (fig.1.):

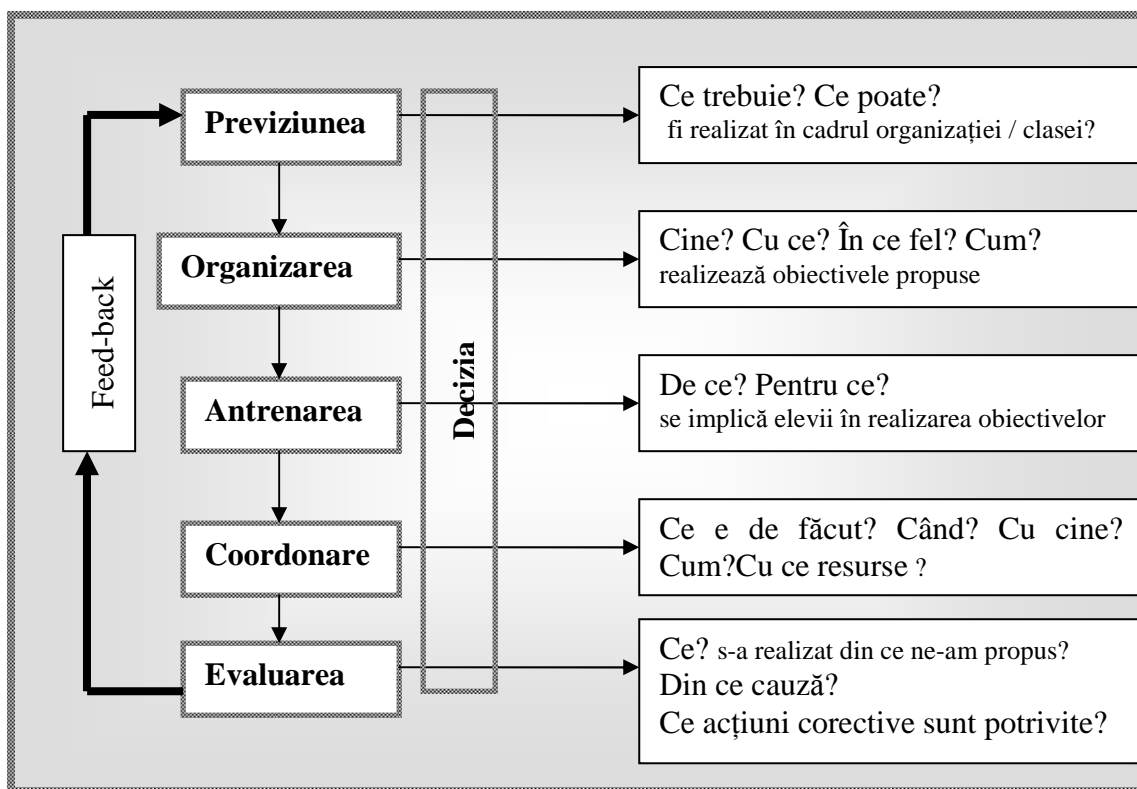

Fig. 1 Funcții ale profesorului-manager al clasei de elevi

Capitolul II COMPONENTE ALE MANAGEMENTULUI CLASEI DE ELEVI, prezintă, o grilă proprie a domeniilor specifice managementului clasei. Am ales acele componente pe care le considerăm mai importante în formarea inițială a viitoarelor cadre didactice și anume: *managementul calității procesului de învățământ, management curricular, managementul relațiilor interpersonale din mediul clasei (relații profesor-elevi, relațiile dintre elevi), managementul comunicării, managementul conflictelor, managementul problemelor disciplinare, managementul proiectelor educaționale.*

Accentul în prezentarea lor s-a pus pe oferirea de modalități practice, metodologii de intervenție educațională în situații de (micro)criză: metodele de cunoaștere și optimizare a relațiilor interpersonale din clasa de elevi, optimizare a comunicării didactic-manageriale dintre profesor și elevii clasei; managementul conflictelor; managementul problemelor disciplinare; metode de analiză a unei organizații (analiza SWOT), de analiză logică a proiectului activității (analiza LOGFRAME), de proiectare (Modelul PBO: Planificare prin Obiective).

Pe baza studiului lucrărilor de specialitate, completate cu rezultatele propriilor observații, am stabilit etiologia relațiilor conflictuale din mediul clasei și a comportamentelor disruptive ale elevilor, din perspectivă ecosistemică. Totodată, am stabilit principiile care stau la baza

abordării problemei disciplinei în clasa de elevi, oferind exemple de metode eficiente de intervenție în scopul prevenirii și/sau corectării acestora.

Capitolul III FORMAREA COMPETENȚELOR DE MANAGEMENT AL CLASEI ÎN PERIOADA PREGĂTIRII ÎNȚIALE A CADRELOR DIDACTICE abordează reperele formării la nivel european și național. În februarie, 2004, Consiliul și Comisia Europeană au semnat o strategie numită „*Education and Training 2010 – The Success of the Lisbon Strategy Hinges of Urgent Reforms*” care se referă la adoptarea unor *principii și referințe comune* pentru diferitele arii ale învățământului. Pornind de la ideea importanței rolului jucat de cadrele didactice în inițierea și susținerea experiențelor de învățare ale elevilor, forurile europene consideră că profesorii vor determina evoluția sistemelor de învățământ și direcțiile pe care reformele în educație le vor lua. În esență, orice reformă a educației care se dorește de succes, trebuie să pornească de la calificarea profesorilor înspre a produce schimbările dorite. Prin urmare formarea și perfecționarea cadrelor didactice devin **priorități cheie** ale Uniunii Europene.

Pregătirea inițială a cadrelor didactice are la noi o istorie de peste 100 de ani, primele „școli normale” românești fiind înființate în 1880, ca sucursale / filiale ale universităților. Inițial această formare presupunea „însușirea artei pedagogice”, printr-o „formație normală” dublată de ucenicie (V.Chîș, 2002, p.14). Treptat, acest model de formare a fost înlocuit cu modelul pedagogiei experimentale. La seminariile pedagogice din București și Iași (constituite prin Legea din 1898) și Cluj (după 1919) renumiți profesori (Titu Maiorescu, B.P.Hașdeu, G.Țițeica, G.A.Dima, I. Buricescu, G.G. Antonescu) experimentau noi metode de predare.

Evoluția istorică a modelelor de formare inițială a cadrelor didactice pe plan național, a realizat saltul de la ceea ce S. Cristea (2003, p.63-65) numește „teacher education” la „teacher training”.

În esență, atât la nivel european cât și național, accentul cade pe profesionalizarea carierei didactice, adică necesitatea de a oferi profesorilor un parcurs profesional clar, standardizat care să asigure pregătirea lor profesională la nivelul de eficiență maximă. Primul demers în acest sens ar fi construirea unei grile clare a competențelor pe care trebuie să le poseze fiecare cadru didactic, pe diferite nivele ale evoluției sale profesionale, precum și a standardelor de realizare a acestora.

Principalele informații privind demersul experimental întreprins sunt prezentate în capitolul IV **STUDIUL ASUPRA FORMĂRII COMPETENȚELOR DE MANAGEMENT AL CLASEI DE ELEVII LA STUDENȚII MODULULUI**

PSIHOPEDAGOGIC UNIVERSITAR. Capitolul prezintă succint: actualitatea temei abordate, gradul de cercetare a problemei, valoarea teoretică și practică a tezei, etapele și metodologia cercetării.

Ipoteza demersului experimental presupune că: *Implementarea unui Program unitar și complex de formare a competențelor de management al clasei de elevi, fundamentat prin precizarea unor standarde clare de realizare a competențelor urmărite și bazat pe:*

- o **strategie didactică** axată pe formarea de competențe (CBT),
- **principii ferme** (Pregătire teoretică interactivă, Asigurarea legăturii cu practica, Modelarea și Reflecția),
- **conținuturi** procedurale axate pe metodologii de intervenție educațională,
- **metodologie de predare și evaluare** cu puternice accente formative,

va determina creșterea calității prestației didactice a studenților modulului psiho-pedagogic universitar.

Am considerat optimă desfășurarea experimentului pedagogic în contextul natural al desfășurării programului universitar. Astfel am implicat în cercetare 158 de studenți din an terminal ai Facultăților de Litere și Teologie, Universitatea de Nord, Baia Mare care urmează modulul pedagogic. Pentru a reduce însă posibilitatea ca rezultatele obținute să fie influențate de factori legați de structura și caracteristicile eșantioanelor, am combinat eșantionarea probabilistică cu eșantionarea rațională, utilizând următoarele criterii de stratificare a populației: vârsta subiecților; situația la învățătură (media la disciplinele Psihologia educației, Pedagogie I și II, Metodică și Practică pedagogică); rezultatele obținute la probele aplicate în etapa de pre-test; experiența în predare (dacă studenții sunt sau au fost implicați în activități de predare).

Etapa constatativă a investigației (prezentată în capitolul V) ne-a adus în atenție *puncte nevralgice ale formării inițiale în domeniul managementului clasei*, și anume:

- Managementul clasei de elevi este o topică de mare importanță în formarea cadrelor didactice la nivel mondial (există ca obiect de studiu din anii 1950 și, potrivit bazei de date Eurydice, este introdus ca disciplină de bază în formarea cadrelor didactice în majoritatea statelor europene). La nivel național, a căpătat importanță din anul 2008, odată cu introducerea lui ca disciplină obligatorie în formarea inițială a cadrelor didactice;
- Deși i se recunoaște importanța, managementul clasei, ca disciplină, nu are în spațiul științific românesc o susținere teoretică destul de solidă (scrierile în domeniu, deși valorioase, sunt sporadice);

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

- Nu există o grilă clară a competențelor de managementului clasei de elevi care trebuie formate prin modulul pedagogic și nici standarde profesionale atașate ei;
- Nu s-au experimentat modele efective de formare a acestor competențe la studenții modulului pedagogic;
- Nu există suficiente suporturi teoretice (manuale, compendii, cursuri universitare) și aplicații practice pentru a realiza pregătirea celor interesați în domeniul managementului clasei;
- Trebuie elaborate instrumente eficiente de evaluare a competențelor de managementul clasei, de genul testelor, chestionarelor, probelor practice.

Rezultatele cercetării constatative s-au obiectivat în:

- Analiza curriculumului DPPD, modul I, discipline obligatorii din perspectiva asumării obiectivelor de dezvoltare/formare a competențelor de management al clasei de elevi;

Concluziile analizei au fost pe de o parte **pozitive**, și anume: toate disciplinele de pregătire psiho-pedagogică (Psihologia Educației, Teoria instruirii, Teoria și metodologia curriculumului, Teoria și metodologia evaluării) vizează și cunoștințe specifice managementului clasei de elevi. Aspectele negative privind formarea managerială se referă la:

- nu există destule seminarii care să aibă teme în domeniul managementului clasei, ceea ce înseamnă că competențele vizează mai degrabă aspecte teoretice;
 - dezvoltarea acestor competențe e mai degrabă sporadică, dezorganizată;
 - gradul de dezvoltare a acestor competențe nu s-a verificat la nici una din disciplinele de mai sus, prin probele de evaluare propuse;
 - numărul orelor de practică este foarte mic deci, indiferent de calitatea pregătirii practice, timpul nu permite dezvoltarea reală a unor competențe. Din cele 42 de ore cuprinse în programă, studenții susțin abia 4-5 lecții efective dintre care doar una de dirigentie.
- Stabilirea competențelor de management al clasei de elevi și a standardelor atașate, sub forma *Profilului de competență a studenților în domeniul managementului clasei*;

Utilizând ca model în definirea competențelor de management al clasei pe acela propus de organizația „The United Kingdom’s International Organisation for Educational Opportunities and Cultural Relations” (Organizația internațională a Națiunilor Unite pentru oportunități educaționale și relații culturale) pentru British Council, am realizat Profilul amintit. Am adaptat însă modelul pentru a încadra fiecare competență la funcția managerială

pe care profesorul o realizează: planificare, organizare, conducere, decizie, evaluare. Am obținut astfel o grilă cu cele 5 funcții, pentru fiecare prezentând o definiție, argumentând importanța funcției, 3 niveluri de realizare a funcției. Pentru fiecare funcție am notat deasemenea indicatori de eșec și de reușită.

- Evaluarea gradului de dezvoltare a competențelor de management al clasei la studenții implicați în experiment prin Chestionarul de evaluare a competențelor de managementul clasei (anexa 18.);
- Stabilirea dificultăților întâlnite de studenții practicanți în practica pedagogică efectuată, în vederea ameliorării lor prin parcurgerea cursului de Managementul clasei de elevi;

Dificultățile semnalate de marea majoritate a profesorilor mentori, coroborate cu interpretarea răspunsurilor studenților la Chestionarul propus, ne-au condus spre următoarele

concluzii ale testării inițiale:

a.) în planificarea lecției:

- punctajul maxim pe domeniul planificare a fost de 43 de puncte. Media punctajului obținut de studenți este de 31,25 puncte;
- în urma cursurilor de pregătire psiho-pedagogică din cadrul modulului pedagogic, studenții se declară bine pregătiți la capitolul planificare a lecției (formularea finalităților, selectarea metodelor adecvate de predare, mijloacele utilizate);
- ei realizează planificarea ținând cont de particularitățile elevilor cărora le predau, chiar dacă se declară nemulțumiți de nivelul acestei cunoașteri (în principal din cauza numărului mic de ore de practică pedagogică);
- între dificultățile întâmpinate de studenți în domeniul planificării activității am identificat: greșeli în formularea obiectivelor (de obicei prea multe pentru a putea fi realizate în lecție); greșeli privind conținutul științific al lecției (confuzii, inadvertențe, selectarea nepotrivită a elementelor esențiale de conținut); accentuarea aspectelor teoretice și prea puține aplicații; lecții proiectate în manieră tradițională, în care profesorul are rolul central, elevii fiind mai mult receptori pasivi ai informațiilor; dificultăți în a se încadra în timpul alocat fiecărei etape a lecției; dificultăți în a utiliza materiale didactice adecvate; lipsa competențelor necesare pentru planificarea activităților / sarcinilor de realizare a coeziunii clasei.

b.) în luarea deciziilor

- aproximativ 50% dintre studenți nu identifică la timp problemele care necesită luarea unei decizii; ceilalți 50% știu în mare parte care sunt demersurile în luarea unei decizii raționale;

- dificultățile în aplicarea deciziilor luate sunt întâmpinate în motivarea deciziilor și adaptarea lor la situații noi;

c.) în organizare

- organizarea fizică a clasei pentru activitate și împărțirea elevilor pe grupe, perechi, pregătirea activităților de muncă individuală se realizează de către un număr mic de studenți (sub 50%);

- motivarea elevilor pentru activitate este o condiție de bază a unei lecții reușite; studenții par să știe acest lucru, fapt pentru care acordă maximă importanță acestei etape;

- dificultățile întâlnite se referă la: menținerea interesului pentru lecție e elevilor, rezolvarea unor probleme de comportament și a conflictelor din mediul clasei, relaționarea student practicant – elevi, oferirea de feed-back permanent;

- studenții declară că nu sunt pregătiți în prevenirea și rezolvarea situațiilor de indisciplină, nu au autoritate în fața elevilor, nu știu cum să rezolve conflictele;

- profesorii mentori consideră că studenții practicanți: nu-și ating obiectivele propuse; nu adaptează lecția nivelului clasei și nu se adaptează pe parcurs dacă clasa nu e la nivelul preconizat; utilizează cu preponderență activitățile frontale; întâmpină dificultăți în organizarea activităților pe grupe (gruparea elevilor, supravegherea grupelor); realizează o tranziție dificilă între diferitele etape ale lecției; nu se încadrează corect în timpul alocat lecției; sunt fie foarte permisivi fie excesiv de autoritari în relațiile cu elevii;

d.) în evaluare

- studenții respondenți au punctaje mari la domeniul „evaluare”; ei știu să alcătuiască corect instrumente de evaluare; evaluarea este una obiectivă, bazată pe criterii clare;

- punctele slabe ale evaluării sunt reprezentate de: motivarea notelor acordate și demersurile de remediere a dificultăților sesizate, erori instrumentale.

Problemele constatate se referă atât la grupul experimental cât și la cel de control, între cele două neexistând diferențe semnificative în faza de pre-test.

Capitolul VI prezintă INTERVENȚIA FORMATIVĂ - Formarea competențelor de management al clasei de elevi. Experimentul propriu zis a implicat munca cu grupele de studenți pe parcursul semestrului II al anului universitar 2008-2009. Față de grupa de control, care a beneficiat de instruire tradițională, pentru studenții grupului experimental am conturat un *Modelul experimental de formare a competențelor de managementul clasei de elevi* (fig. 2):

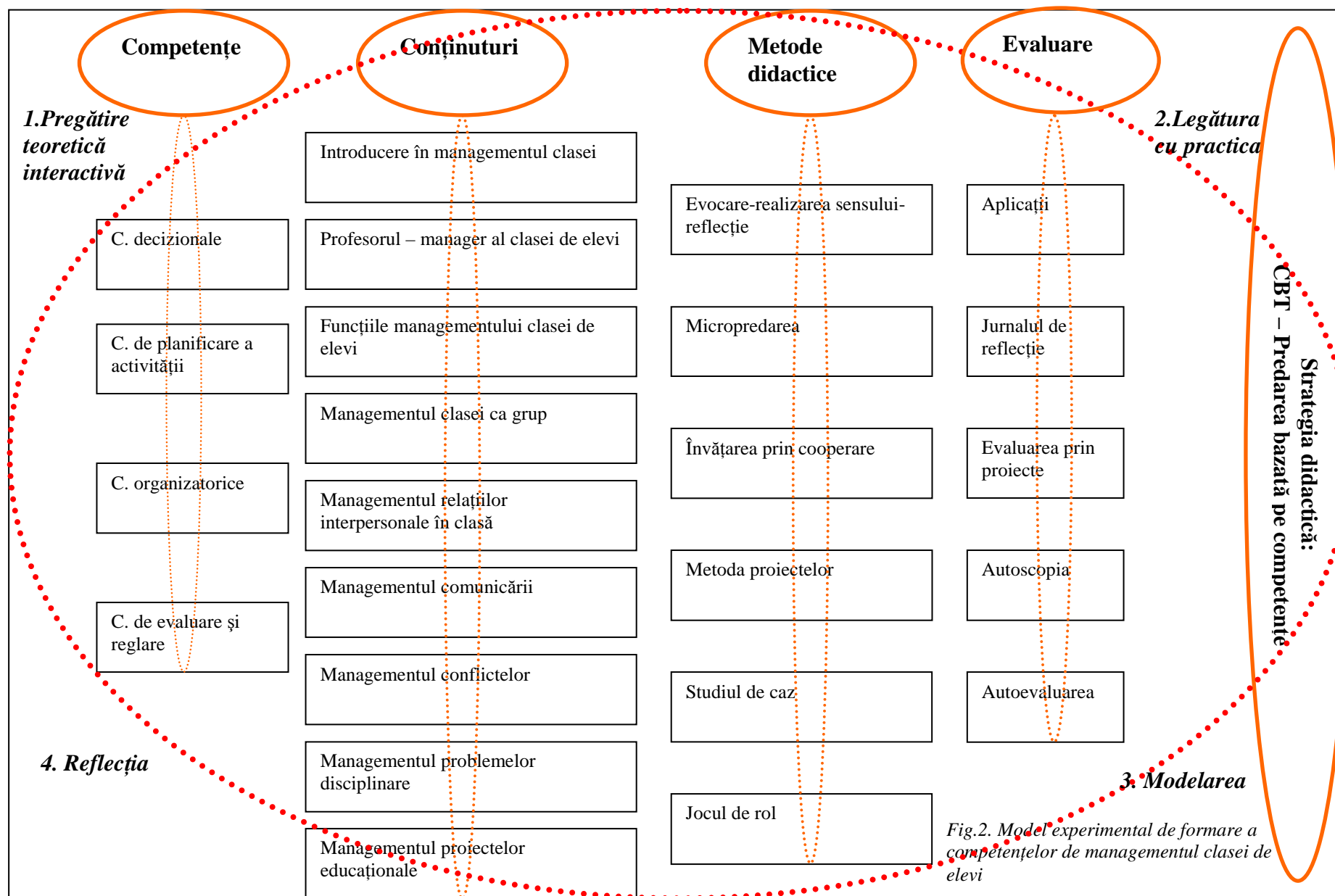

Fig.2. Model experimental de formare a competențelor de management al clasei de elevi

Modelul de mai sus are următoarele componente:

- **strategia didactică:** *CBT (Competence Based Teaching) – Predarea bazată pe competențe* – este, în viziunea noastră cea mai bună manieră de a aborda formarea competențelor de management al clasei în rândul studenților modulului psihopedagogic universitar;
- **competențele de management al clasei:** sunt detaliate în paragraful V.3.2. *Profilul de competență al profesorului în domeniul managementului* și sunt grupate pe cele patru funcții manageriale de bază ale profesorului: decizie, planificare, organizare, evaluare și reglare;
- **conținuturile:** sunt cele specifice cursului de *Managementul clasei de elevi*, care face parte din oferta de discipline obligatorii a programului de pregătire inițială a viitorilor profesori în cadrul universităților. Noutatea abordării constă în faptul că am creat o tablă de materii originală, axată pe cunoștințe procedurale, cu mare accent pe prezentarea unei metodologii cât mai variate de intervenție educațională în clasa de elevi (metode de cunoaștere a clasei, de stimulare a relațiilor interpersonale pozitive, de rezolvare a conflictelor și a problemelor comportamentale, de realizare a proiectelor educaționale);
- **metodele didactice** utilizate sunt cele activ-participative, care să implice studenții în propria devenire (conversația euristică, dezbateră, problematizarea, brainstormingul, etc.), cel mai des utilizate fiind: modelul *Evocare-realizarea sensului-reflecție*, *micropredarea*, *învățarea prin cooperare*, *studiul de caz*, *jocul de rol*;
- **metodele de evaluare** a prestației studenților au vizat o evaluare formativă, de progres, care să verifice pe parcurs gradul de dezvoltare a competențelor urmărite și să permită intervenția ameliorativă în cazul unor eventuale deficiențe. În scopul evaluării am utilizat *aplicații* originale, create special pentru verificarea competențelor de managementul clasei de elevi: *exerciții*, *evaluarea prin proiecte*; *autoscopia*; *autoevaluarea*.

Pentru a asigura îndeplinirea optimă a obiectivelor propuse, programul formativ s-a bazat pe următoarele **principii**:

1. **Pregătire teoretică interactivă:** fiecare unitate va începe prin discutarea cu studenții a conținuturilor necesare asigurării bazei gnoseologice a formării competențelor de management al clasei de elevi. Prezentarea va fi făcută utilizând strategii activizante, fiind urmată de o etapă de reflecție;

2. **Legătura cu practica:** pe tot parcursul activității, studenții vor primi sarcini de rezolvat la practică (vezi proiectele propuse pentru evaluare, paragraful VI.2.4), vom analiza cazuri întâlnite în activitatea de practică pedagogică a studenților, vor reflecta asupra modalităților de a aplica în practică tehnicile învățate și le vor exersa practic prin jocuri de rol, dramatizări, micropredare.
3. **Modelarea:** propusă de teoriile socio-cognitive, presupune observații și procese de auto-reglare a activității. Se bazează pe observația faptului că mare parte a învățării este generată de observarea activității altora. Studenții vor fi îndrumați să observe propriile modalități de management al grupei de elevi, pe cele ale profesorilor asistați și să facă paralele, să extragă concluzii;
4. **Reflecția:** va urma fiecărei etape importante din derularea instruirii. Yaxley (1993) citat de Allan Scully (1995, p. 27) consideră că profesorii reflectivi: „încearcă să descrie practicile de predare, împărtășesc aceste observații cu colegii, le reinterpretează în lumina reflecțiilor critice și a conversațiilor. Prin urmare, prin observație, discuție și re-interpretare, profesorii dezvoltă și susțin păreri critice despre actul predării”. În activitatea cu studenții, reflecția va fi încurajată prin sarcini precum: realizarea de eseuri, discuții critice, analize, studii de caz; În plus, fiecare student va trebui să realizeze un jurnal de reflecție în care să noteze pentru fiecare temă discutată răspunsul la întrebările formulate de profesor. Sarcina de a redacta acest jurnal îi obligă pe studenți să depășească stadiul de receptori pasivi ai informațiilor oferite la cursuri și să reinterpreteze aceste cunoștințe pe baza propriei experiențe. În acest fel, prin re-interpretare și reflecție, se face un salt de la receptarea cunoștințelor la integrarea lor în competențe active.

Modelul experimentat s-a dovedit o modalitate eficientă de formare a competențelor manageriale la studenți. Față de instruirea tradițională, Modelul are următoarele avantaje clare:

- ✓ Țintește formarea de competențe, nu doar transmiterea de cunoștințe: programul debutează prin a stipula și a face cunoscute educabililor competențele urmărite, folosește un set specific de activități și aplicații practice pentru dezvoltarea acestor competențe, îi implică pe studenți în propria formare oferindu-le posibilitatea de a conștientiza în fiecare moment ce au învățat și cât mai au de muncit pentru a se dezvolta ca practicieni reflexivi;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

- ✓ Prin accentul pe practică și relația cu orele de practică asistată din școli, programul propus le îmbunătățește studenților abilitățile de predare și de rezolvare a unor situații dificile din mediul educațional (așa cum studenții înșiși, dar și profesorii de la practică apreciază);
- ✓ Rezolvarea unor sarcini specifice în perioada de practică îi ajută pe studenți să înțeleagă utilitatea parcurgerii orelor de Managementul clasei, aceasta având un deosebit rol motivațional pentru ei;
- ✓ Fiecare student este conștient de nivelul dezvoltării propriilor competențe de managementul clasei; prin activitățile cooperante, ei devin responsabili și pentru succesul colegilor în achiziția acestor competențe. În acest fel, procesul de învățare câștigă implicare și muncă susținută din partea fiecărui student, timpul alocat rezolvării temelor și aplicațiilor fiind mult mai mare decât în cazul predării tradiționale, unde sunt transmise cunoștințe „de-a gata”;
- ✓ Etapa de Reflecție a fiecărei activități îi determină pe studenți să fie mai atenți la propriul proces de formare și să se întrebe ce mai au de făcut pentru a deveni profesori eficienți;
- ✓ Procesul evaluativ obligă studenții să gândească, să rezolve probleme, să fie creativi, nu doar să reproducă cunoștințe;
- ✓ Numărul orelor de studiu individual și muncă în echipă în afara orelor de la universitate este evident mult mărit în această abordare. Într-o apreciere minimală, considerăm că studenții utilizează: 1-2 ore pe săptămână pentru studiul materialului oferit și a bibliografiei suport; o oră pentru rezolvarea aplicațiilor; 2 - 3 ore săptămânale pentru realizarea proiectelor. Totalizând, este vorba despre aproximativ 6 ore pe săptămână, 84 ore pe semestru alocate studiului individual.

O dovadă necontestabilă a succesului programului formativ propus este dată de rezultatele obținute de lotul experimental în etapa de **post-test**. Într-o prezentare succintă, acestea sunt:

- studenții acordă importanță etapei de planificare a activității didactice; ei nu mai întâmpină dificultăți în realizarea acestui deziderat. Una dintre sarcinile explicite pe care o realizează în planificarea activității este aceea de a prevedea acțiuni de realizare a coeziunii clasei de elevi și de prevenire a problemelor comportamentale ale elevilor;

Formarea competentelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

- la nivelul organizării: studenții realizează eficient amenajarea fizică și socio-relațională a clasei de elevi. Accentul e pus pe crearea unui climat favorabil învățării, bazat pe motivarea eficientă a elevilor pentru activitate, activități adaptate și feed-back permanent;
- 86% dintre respondenți apreciază că și-au îmbunătățit considerabil relațiile cu elevii claselor de la practică. Explicația pentru această stare de fapt este că au învățat să comunice cu elevii, să prevină și corecteze problemele de comportament, să medieze conflictele;
- studenții cunosc modalități de raționalizare a procesului decizional și le aplică în luarea deciziilor privitoare la activitatea didactică. Dacă în pre-test întâmpinau probleme în adaptarea deciziilor la situații noi, în urma intervenției peste 50% au depășit aceste probleme.
- Evaluarea prestațiilor elevilor este adecvată obiectivelor formulate și se realizează prin instrumente corecte. Studenții pun accent pe motivarea rezultatelor obținute de elevi și pe realizarea de strategii de intervenție ameliorativă în cazul sesizării disfuncționalităților.

Pentru a compara rezultatele obținute de studenții lotului experimental și a celui de control în etapele de pre- și post-test, am utilizat opțiunea *Compare means* a programului PASW statistics. Am obținut *tabelul 1*:

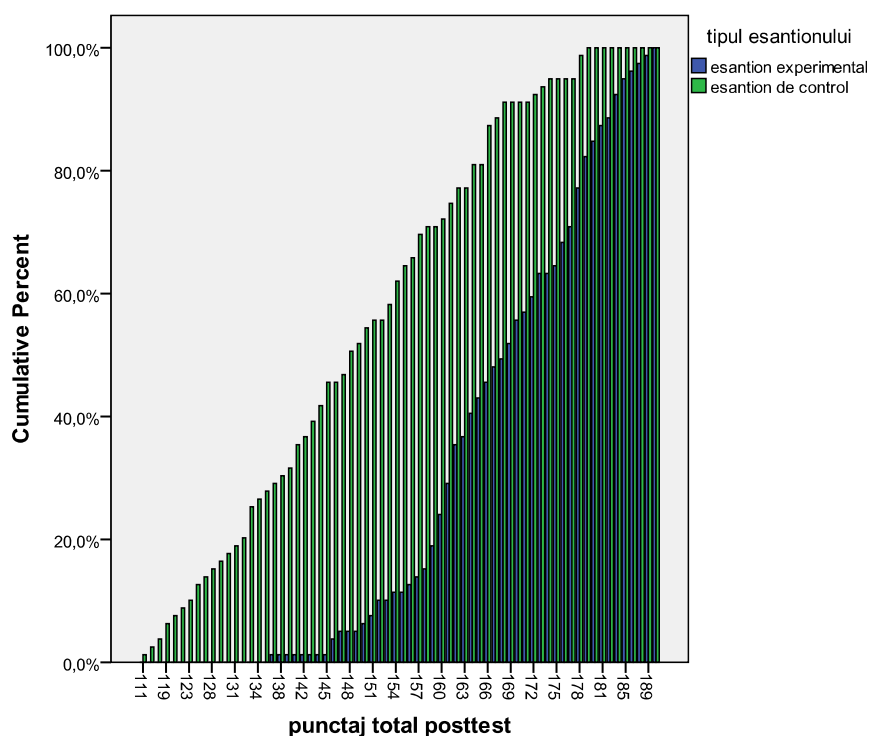
Tabelul 1. Punctaje totale pretest / posttest

Statistics				
tipul esantionului			punctaj total pretest	punctaj total posttest
esantion experimental	N	Valid	79	79
		Missing	0	0
	Mean		139,18	168,58
	Std. Deviation		19,055	11,486
	Minimum		74	137
	Maximum		173	191
esantion de control	N	Valid	79	79
		Missing	0	0
	Mean		138,56	147,84
	Std. Deviation		19,014	17,118
	Minimum		106	111
	Maximum		179	179

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

Analizând tabelul anterior, constatăm următoarele:

- media punctajului a crescut în cazul grupului experimental de studenți de la 139 la 168, adică cu 29 de puncte;
- și în cadrul grupului de control constatăm o creștere medie punctajelor, cu 9 puncte. Această creștere se datorează faptului că și studenții din grupul de control au parcurs cursurile și seminariile de Managementul clasei de elevi, prin urmare și-au dezvoltat într-o oarecare măsură competențele de managementul clasei;
- există vizibile diferențe de punctaj în post-test între grupul experimental și cel de control, așa cum se poate observa în graficul 1.

Grafic1 Punctaj total post-test grup experimental vs. grup de control

Rezultatele post-testului, analizate statistic prin intermediul Testului t, au confirmat ipoteza propusă, validând intervenția efectuată ca una eficientă în formarea competențelor de management al clasei la studenții modulului pedagogic. Re-testul ne-a condus înspre concluzia că **rezultatele programului formativ propus rezistă în timp, în vreme ce rezultatele predării tradiționale nu se mențin.**

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

Considerăm că datele prezentate mai sus sunt convingătoare în a plasa modelul de formare a competențelor de managementul clasei experimentat în sfera exemplurilor de bună practică. Sperăm că modelul ar putea fi generalizat, determinând schimbări în maniera de lucru a cursurilor de psiho-pedagogie din cadrul modulului pedagogic universitar.

Sugestii și recomandări:

1. Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a viitorilor profesori s-a dovedit a fi o necesitate reală pentru exercitarea la un nivel calitativ superior a profesiei de dascăl, fiind și una dintre prioritățile strategiei Uniunii Europene de profesionalizare a carierei didactice. Prin urmare, la nivelul Ministerului Educației din România ar trebui să se acorde importanță acestui domeniu al formării profesorilor prin:

- Realizarea unui model de standarde pentru formarea competențelor de management al clasei de elevi pentru studenții modulului pedagogic, corelate cu standardele europene în domeniu, cu precizarea clară a indicatorilor de reușită;
- Menținerea în planul de învățământ a acestei topici, dar suplimentarea orelor acordate domeniului (săptămânal, 2 ore curs și 2 ore seminar). Eventual mutarea disciplinei în semestrul 5 a formării inițiale, pentru a permite o mai bună corelare cu practica pedagogică și o mai bună concentrare a studenților care astfel, nu vor mai fi direct presați de examenele aferente finalizării studiilor de licență;
- Oferirea oportunităților de formare continuă a cadrelor didactice în domeniul managementului clasei, mai ales pentru racordarea profesorilor la noutățile descoperite în domeniu și pentru facilitarea muncii cu clasa de elevi.

2. La nivelul DPPD-urilor se impune sporirea colaborării între cadrele didactice care predau disciplinele de pregătire psiho-pedagogică înspre realizarea unei formări bazate pe dezvoltarea competențelor necesare profesiei didactice, precum și îmbunătățirea colaborării cu profesorii mentori de practică, pentru a racorda această pregătire la nevoile reale ale muncii de la clasă.

3. În esență, formarea va viza profesionalizarea pentru cariera didactică prin formarea de competențe, accentul fiind pus, așadar pe activități cu caracter practic-aplicativ;

4. În acest sens, vor fi elaborate programe de formare bazate pe dezvoltarea competențelor care să utilizeze metode activizante, bazate pe munca în echipă și studiul individual al studenților;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

5. Practica pedagogică va trebui să devină una dintre prioritățile programelor de formare. La nivelul materiei Managementul clasei de elevi, temele abordate trebuie să fie în directă relație cu provocările întâlnite de studenți la practică. Pentru corelarea teoriei cu practica, ar fi util ca studenții să primească la fiecare seminar sarcini pe care să le realizeze la practică (vizând, în funcție de subiectul abordat, cunoașterea clasei, optimizarea relațiilor interpersonale, prevenirea și corectarea problemelor de comportament, prevenirea conflictelor, analiza SWOT a școlii de aplicație, propunerea de soluții ameliorative prin proiecte de dezvoltare instituțională sau curriculară);

6. Evaluarea rezultatelor va trebui să fie una formativă, care să verifice atât conținutul teoretic, cât și abilitatea de aplicare practică a cunoștințelor însușite. În acest scop, sugerăm realizarea de probe de evaluare bazate pe evaluarea competențelor: portofolii, proiecte, aplicații, sarcini realizabile la practica pedagogică.

Direcții principale de acțiune:

1. În continuarea programului experimental de formare a competențelor de managementul clasei în pregătirea inițială a cadrelor didactice ne propunem realizarea unei platforme web care ar facilita utilizarea AEL în formarea acestor competențe. Fiind accesibilă on line, aceasta ar putea fi accesată și de cadrele didactice interesate de topica managementului clasei de elevi. Forumul creat aici ar putea reprezenta o oportunitate de comunicare studenți practicanți – profesioniști, care să genereze soluții eficiente de management al clasei.
2. Inițierea unui proiect de adaptare a programului formativ experimentat astfel încât să poată face parte din oferta de formare continuă a cadrelor didactice;
3. Realizarea unor workshop-uri, conferințe și întâlniri pe tema Managementului clasei de elevi care să faciliteze colaborarea între formatorii în acest domeniu;
4. Diseminarea rezultatelor obținute experimental prin participarea la conferințe, publicarea acestora în cărți și reviste de profil.

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

BIBLIOGRAFIE:

1. Achim, F.; Boja, A.; Ignat, O.; Maier, M; Pirău M. (2009), *Prelegeri de didactică generală. În sprijinul candidaților la examenele de definitivat și gradul II din învățământ*, Editura Universității de Nord, Baia Mare;
2. Achim, F.; Boja, A.; Ignat, O.; Maier, M; Pirău M., (2010), *Omagiu profesorului Maximilian Boroș*, Editura Universității de Nord, Baia Mare;
3. Achim, F.; Boja, A.; Ignat, O.; Maier, M; Pirău M., (2011), *Gradul Didactic I - Ghid teoretic și practic*, Editura Universității de Nord, Baia Mare;
4. Adrianescu, A.C., (2002), *Managementul calității totale*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu;
5. Albers, H. , (1990), *Principles of Management: A Modern Approach*, John Wiley & Sons, 1990;
6. Albușescu, I., Albușescu, M., (1999), *Didactica disciplinelor socio-umane*, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca;
7. Albușescu, M., (2001), *Metodica predării disciplinelor socio-umane*, Iași, Ed. Polirom;
8. Albușescu, I., (2009), *Doctrină pedagogică*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
9. Albușescu, I., (2009), *Pragmatica predării. Activitatea profesorului între rutină și creativitate*, Ed. Paralela 45;
10. Antonesei, L., (2002), *O introducere în pedagogie. Dimensiuni axiologice și transdisciplinare ale educației*, Iași, Editura Polirom;
11. Băban, A. (2001), *Consiliere educațională*, Ed. Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca;
12. Berce C., (2005), *Introducere în problematica învățării prin cooperare*, în *Preocupări actuale în științele educației*, coord. Miron Ionescu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
13. Boja, A., (2009), *Managementul clasei de elevi. Suport de curs*, Ed. Risoprint, Cluj Napoca;
14. Bourhis, R. (2002), *Stereotipuri, discriminare și relații între grupuri*, Polirom, Iași;
15. Bocoș, M., (2002), *Instruirea interactivă - Repere pentru reflecție și acțiune*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj- Napoca;
16. Bocoș, M., (2002a), *Seminarii interactive cu studenții*, în Chiș, V., Bernat, S., *Cooperare și interdisciplinaritate în învățământul universitar*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
17. Bocoș, M., (2003), *Cercetarea pedagogică. Suporturi teoretice și metodologice*, Ed. Casa cărții de știință, Cluj Napoca;
18. Bocoș, M., Albușescu, I., Chiș, V., Stan, C., (2007), *Tradiții, valori și perspective în științele educației*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
19. Bocoș, M., Gavra, R., Marcu, S-D., (2008), *Comunicarea și managementul conflictului*, Ed. Paralela 45, Pitești;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

20. Bocoș, M. (2008), *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist*, Editura Paralela 45, Pitești;
21. Bocoș, M., Ionescu, M. (coord), (2009), *Tratat de didactică modernă*, Ed. Paralela 45;
22. Boroș, M., (2007), *Educație pentru democrație*, Editura Maria Montessori, Baia Mare;
23. CEDEFOP, (2010), *Better competences through better teaching and leading. Findings from study visits 2008-2009*, Publications Office of the European Union, Luxembourg;
24. Cerchez, M., Mateescu, E., (1995), *Elemente de management școlar, ghidul directorului de școală*, Editura Spiru Haret, Iași;
25. Cerghit, I., (coord), (1983), *Perfecționarea lecției în școala modernă*, EDP, București;
26. Cerghit, I., Neacsu, I., Negret, I., (2001), *Prelegeri pedagogice*, Ed. Polirom, Iasi;
27. Cerghit, I., (2002), *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, Ed. Aramis, București;
28. Cerghit, I., (2006), *Metode de învățământ*, Ed. Polirom, Iași;
29. Chelcea, S. (1980), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*, EDP, București;
30. Chiș, V., (2001), *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
31. Chiș, V., (2002), *Provocările pedagogiei contemporane*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca;
32. Chiș, V., Bernat, S., (2002a), *Cooperare și interdisciplinaritate în învățământul universitar*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
33. Chiș, V., (2003), *Studii universitare integrate, în Omagiu profesorului Miron Ionescu. Studii și reflecții despre educație*, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca;
34. Chiș, V., (2005), *Pedagogia contemporană. Pedagogia pentru competențe*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca;
35. Cole, E.C. (2000), *Managementul personalului*, Edit. Codecs S.A., București;
36. Cojocariu, V.M., (2004), *Introducere în managementul educației*, EDP, București;
37. Cojocariu, V.M., Sacară, L. (2005), *Managementul proiectelor pedagogice. Ghid metodologic*, EDP, București;
38. Comșa, M.-F., Puia, M., (2007), *Îndrumar de dirigenție. Auxiliar pentru orele de consiliere și orientare*, Ed. Niculescu, București;
39. Cosmovici, A., Iacob, L., coord.(1998), *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, Iași;
40. Cooper, Gary.G (1989), *Improving Interpersonal Relations*, Windwood House Limited;
41. Cristea, G., (2008), *Managementul lecției*, EDP, București;
42. Cristea, S., (1996), *Managementul organizației școlare*, București, EDP;
43. Cristea, S., (2000), *Dicționar de pedagogie*, Ed. Litera – Litera Internațional, Chișinău- București;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

44. Cristea, S., Dragu, A. (2002), *Psihologie și pedagogie școlară*, Ed. Ovidius University Press, Constanța;
45. Cristea, S., (2003), *Formarea profesorilor*, în revista *Pro Didactica*, Nr 3 (19);
46. Cucuș, C. (1996), *Minciună, contrafacere, simulare*, Ed. Polirom, Iași;
47. Cury, A., (2005), *Părinți străluciți, profesori fascinanți. Cum să formăm tineri fericiți și inteligenți*, Editura For You, București;
48. De Landsheere, G., (1992), *L'education et la formation*, PUF, Paris;
49. Delors, J., (coord), (2000), *Comoara lăuntrică. Raportul pentru UNESCO al Comisiei Internaționale pentru educație în secolul XXI*, Ed. Polirom, Iași;
50. *** 1999, *DEX*, Academia Română, Institutul de lingvistică Iorgu Iordan, București;
51. Diaconu, M., (2002) *Pregătirea pedagogică și competențele profesiei didactice*, Pedagogie, ASE;
52. Diaconu, M., (2004), *Sociologia educației*, Editura ASE, București;
53. Dragu, A., (1996), *Structura personalității profesorului*, EDP, București;
54. Druță, M.-E., (2004), *Cunoașterea elevului*, Ed. Aramis Print, București;
55. Duck, S. (1995), *Friends for Life – the Psychology of Interpersonal Relationships*, Sage Publications Inc;
56. Dușe, C.-S., (2006), *Management educațional*, vol.I, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu;
57. Everson, C.; Weinstein, C.S.(2006), *Handbook of Classroom Management: Research, Practice and Contemporary Issues*;
58. Făt, S. (1996), *Sociologia educației*, în *Curriculum Pedagogic*, vol I, coord. Sorin Cristea, EDP;
59. Fisher, B. Aubrey (1994), *Interpersonal Communication – Pragmatics of Human Relationship*, Mc Graw-Hill Inc.;
60. Flueraș, V., (2005), *Teoria și practica învățării prin cooperare*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca;
61. Froyen, L.; Iverson, A.M. , (1999), *Schoolwide and classroom mmanagement: The reflective educator-leader*, (3rd ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall;
62. Gherguț, A., (2007), *Management general și strategic în educație. Ghid practic*, Ed. Polirom, Iași;
63. Gherguț A, Ceobanu, C., (2009), *Elaborarea și managementul proiectelor în serviciile educaționale*, Ed. Polirom, Iași;
64. Glava, A., (2000), *Repere psihopedagogice în conturarea comportamentului disciplinat în clasa de elevi*, în *Studii de pedagogie aplicată*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
65. Glava, C., (2000), *Proiectarea și conducerea activității de învățare a elevilor. Priorități didactice*, în *Studii de pedagogie aplicată*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

66. Glava, C., (2009), *Formarea competențelor didactice prin intermediul e-learning. Metode teoretice și aplicative*, Casa cărții de Știință, Cluj Napoca;
67. Gliga, L.,(coord.), (2002), *Standarde profesionale pentru Profesia Didactică*, Editura POLSIB, Sibiu;
68. Goleman, Daniel (2008), *Inteligența emoțională*, Ed. Curtea Veche, 2008;
69. Ionescu, Ion I. (1997), *Sociologia școlii*, Polirom, Iași;
70. Ionescu, Gh.Gh., (1996), *Dimensiuni culturale ale managementului*, Ed. Economică, București;
71. Ionescu, M.; Chiș, V., (1992), *Strategii de predare și învățare*, București, Editura Științifică;
72. Ionescu, M., (1997), *Pedagogia învățământului superior în fața unor noi solicitări*, în Neculau, A., (coord.), *Câmpul universitar și actorii săi*, Ed. Polirom, Iași;
73. Ionescu, M., (2000), *Pedagogia universitară*, în *Studii de pedagogie aplicată*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
74. Ionescu, M., (2000a), *Demersuri creative în predare și învățare*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
75. Ionescu, M., Bocoș, M., (2000), *Pedagogia învățământului superior – preocupare importantă la universitatea clujeană*, în *Studii de pedagogie. Omagiu profesorului Dumitru Salade*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
76. Ionescu, M., Bocos, M., (2000a), *Reforma și inovația în învățământ*, în *Studii de pedagogie. Omagiu profesorului Dumitru Salade*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
77. Ionescu, M; Chiș, V. (coord.), (2001), *Pedagogie. Suporturi pentru formarea profesorilor*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
78. Ionescu, M., (2003), *Instrucție și educație. Paradigme, strategii, orientări, modele*, Tipografia Garamond, Cluj-Napoca;
79. Ionescu, M.; Radu, I., (2001, 2005), *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj Napoca;
80. Ionescu, M. (coord.), (2005), *Preocupări actuale în științele educației*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
81. Ionescu, M. (coord.), (2006), *Schimbări paradigmatică în instrucție și educație*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
82. Ionescu, M., (coord.), (2007), *Abordări conceptuale și praxiologice în științele educației*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
83. Ionescu, M., Bocoș, M., (coord.) (2009), *Tratat de didactică modernă*, Ed. Paralela 45;
84. Ionescu, M., Chiș, V., (coord.) (2009), *Fundamentări teoretice și abordări praxiologice în științele educației*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
85. Ionescu, M., (coord.) (2010), *Școala clujeană de pedagogie*, Ed. Casa cărții de știință, Cluj-Napoca;
86. Iosifescu, S.,(2001), *Management educațional. Ghid metodologic pentru formarea formatorilor*, MEC, Institutul de Științe ale educației, București;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

87. Iucu, R.B. (2000), *Managementul și gestiunea clasei de elevi*, Polirom, Iași;
88. Iucu, R.B. (2004), *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii*, Editura Humanitas Educational, București;
89. Iucu, R.B., *Educația noastră și... „crizele ei cele de toate zilele“...*, în *Tribuna învățământului*, nr. 963;
90. Iucu, R.B., Păcurari O., (2001), *Formare inițială și continuă*, Ed. Humanitas Educational, București;
91. Iucu, R., (2003), *Formarea inițială și continuă a managerilor din învățământul preuniversitar-aplicații pentru procesul de formare a inspectorilor școlari*, în *Omagiu profesorului Miron Ionescu. Studii și reflecții despre educație.*, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca;
92. Jinga, I., (1993), *Conducerea învățământului. Manual de management instrucțional*, București, E.D.P;
93. Jinga, I., Istrate, E.,(1998), *Manual de pedagogie*, Editura ALL, București;
94. Jinga, I. (2005), *Educația și viața cotidiană*, EDP, București;
95. Johnson D.&Johnson R., (1991), *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning*, www.eric.gov;
96. Joița, E., (1995), *Management școlar. Elemente de tehnologie managerială*, Craiova, Editura Gh. Cârțu Alexandru;
97. Joița, E., (2000), *Management educațional. Profesorul manager: roluri și metodologie*, Iași, Editura Polirom;
98. Joița, E., (2002), *Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie*, Ed. Polirom, Iași;
99. Joița, E. (coord.), (2007), *Formarea pedagogică a profesorului. Instrumente de învățare cognitiv-constructivistă*, EDP, București;
100. Kluge, D. (1999), *A Brief Introduction to Cooperative Learning*, www.eric.gov;
101. Mahler, F. (1977), *Sociologia educației și învățământului*, EDP, București;
102. Manolescu, A., (2001), *Managementul resurselor umane*, Ed. Economică, București;
103. Mihuleac, E., (1999), *Știința managementului. Teorie și practică*, București, Editura Tempus;
104. Militaru, C., (2008), *Modele de excelență în educația europeană*, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir;
105. Neamțu, C. (2003), *Devianța școlară. Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Polirom, Iași;
106. Neveanu, E. (1997), *Formarea continuă a cadrelor didactice în Uniunea Europeană și în statele AELS/SEE*, Ed. Alternative, București;
107. Nicola, I.(1988), *Dirigintele și sintalitatea colectivului de elevi*, EDP, București;
108. Niculescu, R .M., (2000), *Formarea formatorilor*, Editura All Educațional, București;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

109. Niculescu, R. M., (2007), *Managementul relației umane în educație*, Ed. Aeternitas, Alba Iulia;
110. Niculescu, O. Verboncu, I. (1999), *Management*, ediția a III-a, ed. Economică, București;
111. Oser, F. K.; Achtenhagen, F.; Renold, U., (2006), *Competence oriented teacher training: Old research demands and new Pathways*, Sense Publisher Rotterdam;
112. Păun, E., (1982), *Sociopedagogie școlară*, EDP, București;
113. Păun, E., (2000), „Profesionalizarea carierei didactice”, în *Standarde profesionale pentru profesia didactică, Consiliul Național pentru Pregătirea Profesorilor*, București;
114. Pânișoară, I.-O., (2004), *Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune educațională*, Polirom, Iași;
115. de Perreti, A., (1996), *Educația în schimbare*, Editura Spiru Haret, Iași;
116. de Perreti, A., Legrand J.-A., Boniface J., (2007), *Tehnici de comunicare*, Ed. Polirom, Iași;
117. Peretz, H. (2002) , *Metodele în sociologie*, Ed. Institutul European, Iași;
118. P. Petrescu, L. Șirinian, (2003), *Management educațional*, Ed. Dacia, Cluj Napoca;
119. Pirău, M., (2005), *Introducere în pedagogie*, Ed. Risoprint, Cluj Napoca;
120. Pirău, M., (2007), *Dimensiunea morală a persoanei. Paradigme istorice și contemporane*, Ed. Universității de Nord, Baia Mare;
121. Popovici, D. (2003), *Sociologia educației*, Ed. Institutului European, Iași;
122. Radu, N. (1974), *Teoria grupurilor și cercetarea colectivelor școlare*, EDP, București;
123. Radu, N., Ionescu, A., Goran L, Vasile, D, (2000), *Psihologia Educației*, Ed. Fundației România de Măine, București;
124. Răduț-Taciu, R., (2003), *Individualitate și grup în lecția modernă*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca;
125. Răduț-Taciu, R. (2003), *Management educațional*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca;
126. Richardson, V. (1997), *Constructivist Teacher Education. Building a world of New Understandings*, Falmer Press, London;
127. Rocco, M., (2001), *Creativitate și inteligență emoțională*, Polirom, Iași;
128. Rusu, C. (1999), *Management – suport de curs*, Ed. SITI, București ;
129. Sălăvăstru, D., (2004), *Psihologia educației*, Ed. Polirom, Iași;
130. Stanciu, M., (2003), *Didactica postmodernă. Fundamente teoretice*, Editura Universității Suceava;
131. Stănciulescu, E. (2003), *Teorii sociologice ale educației*, Polirom, Iași;
132. Stănciulescu, E., (2006), *Mecanisme integrative ale învățării școlare. Personalitatea elevului și a profesorului*, în Cristea, S., (coord), *Curriculum pedagogic*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
133. Stoica-Constatin, A., (2004), *Conflictul interpersonal; Prevenire, rezolvare și diminuarea efectelor*, Ed. Polirom, Iași;
134. Șoitu, L. (2002), *Agresivitatea în școală*, Ed. Institutului European, Iași;

Formarea competențelor de management al clasei de elevi în perioada pregătirii inițiale a cadrelor didactice

135. Tatoi, M., (2005), *Profesorii și pedagogia*, Ed. Curtea veche, București;
136. Tudorică, R., (2007), *Managementul educației în context european*, Ed. Meronia, București;
137. Toma, Ș. (1994). *Profesorul – factor de decizie*, Editura Tehnică, București;
138. Truță E., Mardar S., (2005), *Relația profesor- elevi: Blocaje și deblocaje*, Ed Aramis;
139. Țârcovnicu, V. (1981), *Învățământ frontal. Învățământ individual. Învățământ pe grupe*, EDP, București;
140. Țoca, I., (2002), *Management educațional*, E.D.P., București;
141. Ulrich, C. (2000), *Managementul clasei. Învățarea prin cooperare*, Ed. Corint, București;
142. Vîrگا, D., Vîrگا, P., (2003), *Negocierea rolurilor ca metodă de dezvoltare a echipelor puternice*, în *Psihologia Resurselor Umane*, volumul 1, nr. 1/2003;
143. Vlădescu, I., (2008), *Comunicarea – factor fundamental în managementul educațional*, Editura Vasiliana '98, Iași;
144. Voiculescu, F. (2004). *Analiza resurse-nevoi și managementul strategic în învățământ*. București: Editura Aramis;
145. Zlate, M. (1972), *Psihologia socială a grupurilor școlare*, Ed. Politică, București;
146. Zlate, M. (1982), *Cunoașterea și activarea grupurilor școlare*, Ed. Politică, București;
147. Zlate, M. (2004), *Tratat de psihologie organizațional – managerială*, Polirom, Iași;

RESURSE WEB:

- Baza de date Eurydice:

http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/037EN/007_chap3EN.pdf

- Standarde pentru profesia didactică:

<http://www.1educat.ro/resurse/download/profesiadidactica.pdf>

-Teacher_education_partnership_handbook:

http://www.deni.gov.uk/teacher_education_partnership_handbook-3.pdf

- Articole și studii pe teme educaționale:

<http://www.eric.gov>.

- Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Primar:

<http://www.aracip.edu.ro>

- Programele comunitare în domeniul educației și formării profesionale:

<http://www.anpcdefp.ro>

- Strategia de dezvoltare a sistemului de formare inițială și continuă a personalului didactic:

www.gov.ro/upload/articles/100024/stratform.pdf

- Resurse pentru Managementul clasei (The Really Big List of Classroom Management Resources):

<http://drwilliampmartin.tripod.com/classm.html>